

Unge på vej

Information om uddannelse til unge og deres forældre

Unge på vej

Information om uddannelse til unge og deres forældre

5. udgave, 1. oplag, 2007

© Ophavsret: Undervisningsministeriet 2007

Redaktion

Søren Lærkner, Jeppe Johansen, Lisbeth Jensen og Birgit Heie

Forlagsredaktion

Lisbeth Jensen

Grafisk design

Falk & musen

Fotos

Peter Dahlerup

Tryk

Svendborg Tryk

Materialet findes både trykt og online

Trykt udgave: ISBN 978-87-7791-248-1

Online-udgave: ISBN 978-87-7791-251-1

Online-udgave findes på www.vejledningsviden.dk, "Værktøjer"

Udgivet i samarbejde med Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet

Udgiver

Studie og Erhverv

Kratbjerg 201

3480 Fredensborg

T: 4848 5505

E: se@se.dk

www.se.dk

Indhold

Introduktion	3
<hr/>	
Hjælp dit barn til en god fremtid	4
<hr/>	
Vejledning om uddannelse og job	6
<hr/>	
Ungdomsuddannelser	9
<hr/>	
Erhvervsuddannelser	11
I gang med EUD	13
Uddannelsernes opbygning	15
<hr/>	
De gymnasiale uddannelser	19
Stx (studentereksamen)	22
Hhx (højere handelseksamen)	23
Htx (højere teknisk eksamen)	24
Hf (højere forberedelseeksamen)	25
<hr/>	
Flere muligheder	27
10. klasse	27
Efterskole	29
Produktionsskole	30
Erhvervsgrunduddannelse – egu	32
Særlig ungdomsuddannelse	33
Særlige tilbud til sent ankomne unge	33
Husholdnings- og håndarbejdsskole	34
Ungdomsskole	34
<hr/>	
Praktiske oplysninger	36
<hr/>	

Introduktion

Alle unge har krav på en uddannelse – men der stilles også krav til de unge!

Unge har mange muligheder for at uddanne sig efter 9. klasse. I dette hæfte – der er udarbejdet for Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet af Forlaget Studie og Erhverv a.s – kan man læse om de forskellige ungdomsuddannelser og om de nye muligheder, der er kommet.

Folketinget har i juni 2007 vedtaget en række love, der forbedrer og udbygger overgangen mellem grundskolen og ungdomsuddannelserne og styrker og målretter den vejledning, som unge og deres forældre tilbydes. Med en ændret 10. klasse, med introduktionskurser i 8. klasse, brobygning i 9. og 10. klasse, mentorordninger, ændringer af de erhvervsfaglige uddannelser og mere målrettet vejledning, er fokus for alvor sat på, at flere unge skal starte på og færdiggøre en ungdomsuddannelse. Det har de unge krav på, og samfundet har brug for det.

Det er vigtigt at få en uddannelse. Det giver ikke garanti for et job, men det giver væsentlig bedre chancer og muligheder både for at få et arbejde og for at få en god løn. Uddannelse har også betydning for den unges personlige udvikling gennem livet.

Der stilles krav til de unge. De skal deltage aktivt i undervisningen og være velforberedte. Der stilles også en række faglige krav, som det er vigtigt at være opmærksom på, og som de unge skal leve op til.

Et godt råd er at skaffe sig så meget information som muligt om de uddannelsesmuligheder, der findes.

Hjælp og støtte

Der er rigtig mange forskellige uddannelser at vælge imellem. Derfor har de unge brug for støtte og vejledning til at vælge uddannelse og ofte også til at kunne gennemføre den. Forældre har stor indflydelse på de unges valg af uddannelse, og derfor er det vigtigt, at man som forældre kender uddannelserne og arbejdsmarkedet, så man kan hjælpe sit barn med at vælge. Det er vigtigt, at uddannelsesvalget afspejler de unges evner, lyst og vilje, så de er motiveret til at starte på en uddannelse og også til at gennemføre den.

Det er vigtigt at have forventninger til sit barns uddannelse – ikke for høje forventninger med risiko for, at uddannelsen må opgives, og ikke for lave forventninger med risiko for, at den unge ikke møder de rette udfordringer i uddannelsen.

Hæftet kan være med til at give et overblik over de mange uddannelser og muligheder. Mere information og vejledning kan fås hos UU-vejlederne og på UddannelsesGuiden – www.ug.dk.

Med venlig hilsen

Bertel Haarder
Undervisningsminister

Hjælp dit barn til en god fremtid

Uddannelse er nøglen til job. Her i landet er der tradition for og en forventning om, at alle unge uddanner sig. Uddannelse øger chancerne for at få et godt liv med job og god løn, så man kan klare sig selv. Uddannelse er også med til at sikre, at der i samfundet er en veluddannet arbejdsstyrke, så vores velstand kan bevares.

Uddannelse er vigtig

Uddannelse er ofte en nødvendighed for at få fast arbejde. Undersøgelser viser, at der er langt større risiko for at blive arbejdsløs, hvis man ikke har en uddannelse. De fleste job kræver en uddannelse – som minimum en ungdomsuddannelse og ofte en videregående uddannelse. Det kan tage lang tid og kræver en indsats at tage en uddannelse, men det er udviklende og spændende for den enkelte.

Udviklingen i samfundet går meget stærkt på alle områder, og ikke mindst uddannelser og job ændrer sig hastigt. Det betyder, at man er nødt til at uddanne sig og videreuddanne sig gennem hele livet. Det betyder også, at det er vigtigt at holde øje med og have kendskab til de ændringer, der finder sted. Det er vigtigt, at man i forbindelse med valg af uddannelse har sat sig ind i, hvad uddannelsen indeholder, og hvilke job uddannelsen giver adgang til.

Uddannelse for alle

Der er i dag flere muligheder for at uddanne sig end nogensinde før. Nogle uddannelser er boglige og teoretiske, og andre er håndværksmæssige og praktiske. Der findes uddannelser af forskellig længde, nogle er korte og andre lange. Der er inden for en del uddannelser, fx erhvervsuddannelser, forskellige trin, hvor man kan vælge at stoppe på forskellige tidspunkter og så senere vende tilbage og fortsætte uddannelsen.

På alle uddannelser stilles der faglige krav. På en teoretisk uddannelse skal der læses og skrives meget, og på en håndværksmæssig uddannelse er der mere fokus på praktiske færdigheder, og man skal have gode faglige forudsætninger i fx dansk og matematik. Nogle uddannelser er med løn, andre er med SU.

Vejledning om uddannelse og job

I forbindelse med valg af uddannelse og job kan det ofte være en god idé at gøre brug af en vejleder, som kan hjælpe med at finde frem til en uddannelse og et job. Vejledere har kendskab til og overblik over uddannelser og job og er i stand til at hjælpe unge med at finde frem til den rigtige uddannelse. Tag derfor kontakt til det lokale vejledningscenter – Ungdommens Uddannelsesvejledning.

Herunder er nogle af de begreber, der anvendes i forbindelse med vejledning:

- **UU:** Ungdommens Uddannelsesvejledning
- **UU-center:** Et andet ord for Ungdommens Uddannelsesvejledning
- **UU-vejleder:** En professionel person, der vejleder unge og forældre om uddannelse og job
- **Uddannelsesbog:** Elevens beskrivelse af, hvordan han/hun arbejder og trives i grundskolen
- **Uddannelsesplan:** Elevens beskrivelse af valg af uddannelse og tanker om fremtiden
- **SU:** Statens uddannelsesstøtte, som kan søges af alle over 18 år.

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU)

Hos Ungdommens Uddannelsesvejledning kan alle unge op til 25 år få vejledning om uddannelse og job. UU samarbejder med skolerne om tilbud, der hjælper unge med at vælge en uddannelse. UU er organiseret i UU-centre rundt i hele landet.

UU-vejleder

En UU-vejleder er uddannet til at vejlede unge og forældre om job og uddannelse. UU-vejlederen hjælper med at finde oplysninger om forskellige uddannelser og ved, hvad der kræves for at tage en uddannelse. Sammen med vejlederen finder den unge og forældrene frem til de uddannelser, som den enkelte kan og vil optages på.

Vejlederne har kendskab til alle uddannelser, men det er også vigtigt, at forældre og unge selv viser interesse for at undersøge de forskellige muligheder. Det kan man gøre ved at søge på www.ug.dk, besøge forskellige uddannelsessteder eller hente information på biblioteket.

Vejledning i grundskolen

I skolen er det UU-vejlederen og lærerne, der vejleder elever og forældre.

UU-vejlederen giver personlig vejledning. Det vil sige, at vejlederen taler med de unge om job og uddannelse. UU-vejlederen hjælper også eleverne med at lave en uddannelsesbog. I 9. eller 10. klasse afslutter eleverne uddannelsesbogen med en personlig uddannelsesplan, hvor de skriver, hvilken uddannelse de har valgt.

Det er vigtigt, at forældrene er engageret i, hvad børnene tænker undervejs i et skoleforløb. Det er en god idé, at forældrene læser, hvad der står i uddannelsesbogen og uddannelsesplanen, og taler med børnene om det. Da forældrene også skal underskrive uddannelsesplanen, er det vigtigt, at de kender til uddannelsen, som deres barn vælger efter grundskolen.

Efter grundskolen – unge i gang med uddannelse

Når man er startet på en ungdomsuddannelse, kan man bruge uddannelsesinstitutionens vejledere. De kan hjælpe med alle de forhold, der har med uddannelsen at gøre.

Efter grundskolen – ikke i gang med ungdomsuddannelse

Unge under 25 år, der er gået ud af skolen efter 9. eller 10. klasse, kan få vejledning på det lokale UU-center. Dette gælder fx unge, som ikke er startet på en uddannelse, eller som har været i gang med en uddannelse, men er stoppet, før de var færdige.

Dit UU-center

Få mere hjælp på dit lokale UU-center – adresse og telefonnummer kan fås på skolerne, biblioteket eller på internetadressen www.ug.dk.

Værktøjer til valg af uddannelse

Uddannelsesbog (6.-9. klasse): Et vejledningsredskab, som elever arbejder med i skolen. Eleverne fortæller om, hvordan de arbejder og har det i skolen. De fortæller også om deres fremtidsdrømme og om den uddannelse, de overvejer at tage.

Uddannelsesplan (9.-10. klasse): En personlig plan, hvor elevens ønsker og valg af uddannelse beskrives. Planen indeholder også en beskrivelse af elevens ressourcer og de vejledningsaktiviteter, som eleven har deltaget i. Uddannelsesplanen følger eleven til 10. klasse eller den ungdomsuddannelse, eleven vælger. Planen skal underskrives af vejlederen, forældrene og eleven.

Erhvervspraktik: Eleverne prøver almindeligvis i løbet af 9. klasse at arbejde i en virksomhed i en uge eller mere. Eleverne får mulighed for at prøve forskellige job for at se, om de er interesserede i at uddanne sig inden for et bestemt job, når de er færdige med skolen.

Introduktionskurser: Elever i 8. klasse kan i en kort periode deltage i undervisningen på en eller flere ungdomsuddannelser for at danne sig et indtryk af uddannelsernes muligheder og krav.*

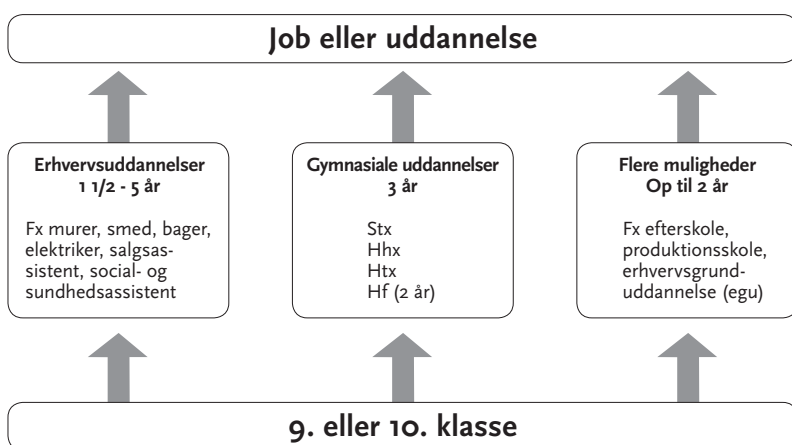
Brobygning: Et brobygningsforløb er en del af 9.* og 10. klasse. Eleverne deltager i undervisningen på en eller flere ungdomsuddannelser for at finde ud af, om de kan klare uddannelsen, og om de har lyst til at uddanne sig og arbejde inden for det pågældende fagområde. Brobygning kan foregå på erhvervsskole eller på et gymnasium.

Mentor: En voksen, der støtter og rådgiver en ung under uddannelsesforløbet. Elever i 9. klasse, der har risiko for at få problemer ved skiftet til en ungdomsuddannelse, kan få hjælp af en mentor, der kan støtte eleven personligt og fagligt.*

* Træder i kraft pr. 1. august 2008

Ungdomsuddannelser

Modellen viser i en enkel form – og med nogle eksempler på uddannelser – de forskellige muligheder for uddannelse efter 9. eller 10. klasse. Pilene viser, at uddannelserne kan føre til et job eller til mere uddannelse. Læs mere om de enkelte uddannelser på de følgende sider.

Code grunde til at tage en uddannelse:

- Bedre muligheder for job
- Højere løn
- Personlig udvikling
- Selvtillid
- Status.

På en uddannelse skal man:

- Ønske at tage uddannelsen
- Møde til tiden hver dag
- Lave lektier
- Deltage aktivt i undervisningen
- Tage ansvar og være selvstændig.

SPORTS CLUB
mere energi - større glæde

Ungdommens økonomiske
Fornøjelse
for os alle
på hver
dag
Økonomi
Virksomheds-
økonomi
Klasse A
Hillerød
Handelskole
Trold

Erhvervsuddannelser

Erhvervsuddannelserne (EUD) er for unge, der ønsker et job, som kombinerer praktisk og teoretisk arbejde, dvs. at man bruger både hænderne og hovedet. Arbejdet er konkret, og man kan ofte direkte se resultatet af sin indsats.

Efter 9. og 10. klasse kan den unge begynde på en erhvervsuddannelse – enten på en erhvervsskole eller i en virksomhed eller i en institution. Her bliver man oplært i en branche eller et håndværk.

Alle uddannelserne kvalificerer til job bagefter. Man kan også blive selvstændig og starte sit eget firma. Endelig kan man fortsætte på en videregående uddannelse, hvis man har lyst til det.

Forskellige uddannelser

Der er mange forskellige erhvervsuddannelser at vælge imellem. Uddannelserne dækker et bredt felt og varer mellem 1½ og 5½ år. Her er nogle eksempler:

Ønsker man uddannelse inden for transport og logistik, kan man vælge fx chauffør eller lageruddannelsen. Har man lyst til at arbejde med transportmidler, kan man fx vælge mekaniker eller karosserismed.

Inden for bygge og anlæg kan man fx uddanne sig til murer, teknisk isolatør eller maskinsnedker.

Inden for bygnings- og brugerservice kan man vælge uddannelserne serviceassistent, sikkerhedsvagt eller ejendomsservicetekniker.

Ønsker man at arbejde med dyr, planter og natur, kan man vælge mellem fx anlægsgartner, landmand eller skov- og naturtekniker. Vil man hellere arbejde med mad, kan man fx vælge at uddanne sig til detailslagter, gastronom eller tjener.

Inden for krop og stil kan man vælge mellem uddannelserne frisør og kosmetiker, og inden for medieområdet kan man uddanne sig i fx film- og tv-produktion.

Unge, der gerne vil arbejde i butik eller på kontor - eller i en bank - kan vælge mellem uddannelser som fx salgsassistent, kontoruddannelsen og finansuddannelsen.

Produktion og udvikling omfatter en lang række uddannelser som fx finmekaniker, plastmager og smed. Hvis interessen er rettet mod strøm, styring og it, er uddannelser som fx procesoperatør, datatekniker, automatiktekniker eller elektriker en mulighed.

Unge, der interesserer sig for sundhed, omsorg eller pædagogik kan vælge uddannelser som fx social- og sundhedsassistent eller tandklinikassistent.

Indgange

Alle uddannelserne er fra august 2008 fordelt inden for fællesindgangene:

- Bil, fly og andre transportmidler
- Bygge og anlæg
- Bygnings- og brugerservice
- Dyr, planter og natur
- Krop og stil
- Mad til mennesker
- Medieproduktion
- Merkantil
- Produktion og udvikling
- Strøm, styring og it
- Sundhed, omsorg og pædagogik
- Transport og logistik.

I gang med EUD

Start på uddannelse

Man kan starte på en erhvervsuddannelse på tre måder:

- Skoleadgangsvejen, hvor man starter med grundforløb på en skole
- Praktikadgangsvejen, hvor man starter i en virksomhed før grundforløbet
- Mesterlære, hvor man får praktisk oplæring det første år i en virksomhed og kun har ganske lidt skoleundervisning undervejs.

For unge, der ønsker en pædagogisk grunduddannelse eller uddannelsen til social- og sundhedshjælper, er grundforløbet frivilligt, hvis man har mindst et års uddannelse eller arbejds erfaring efter 9. klasse.

Jeg er blikkenslager. Her skal man finde en praktikplads. Jeg prøvede flere steder, indtil jeg fandt en plads – jeg var på prøve i et firma, hvor jeg fik vist, at jeg var flittig og kunne arbejde selvstændigt. I dag er jeg rigtig glad for mit arbejde.

Khaled, 24 år

Adgangskrav

Man skal have opfyldt undervisningspligten efter folkeskoleloven for at starte på grundforløbet, fx have afsluttet 9. klasse. For at komme på hovedforløbet skal man have bestået sit grundforløb og på langt de fleste uddannelser have en praktikplads.

Adgangsbegrænsning

På nogle erhvervsuddannelser optages der kun et bestemt antal elever hvert år – medmindre man har en uddannelsesaftale med en virksomhed. Det vil sige, at de er adgangsbegrænset.

På nogle uddannelser, fx de kreative mediefag, er der adgangsbegrænsning allerede til grundforløbet.*

På andre uddannelser, fx den pædagogiske grunduddannelse og social- og sundhedshjælperuddannelsen, er det kun på hovedforløbet, at der er et bestemt antal uddannelsespladser.

* Gælder pr. 1. august 2008

Hvis man har skaffet sig en praktikplads inden for faget, bliver man altid optaget.

Uddannelsesgaranti

Alle elever har, når de har gennemført grundforløbet, ret til at fortsætte på en uddannelse inden for den valgte fællesindgang.

Men der er ikke frit valg til alle uddannelser inden for fællesindgangen. Man har ret til at starte på en uddannelse med adgangsbegrænsning, hvis man har en praktikplads.

Undervisning

Undervisningen foregår på erhvervsskoler.

Vejledning

Det er vigtigt at bruge uddannelses- og erhvervsvejlederne – eller kontaktlæreren – hvis der opstår problemer på uddannelsen, eller hvis man overvejer at holde op.

På alle erhvervsuddannelser findes der uddannelses- og erhvervsvejledere, som hjælper eleverne. Man får råd og vejledning om alt, hvad der har at gøre med gennemførelsen af uddannelsen, lektielæsning, studievaner, trivsel m.m.

Man er også altid velkommen til at henvende sig til en UU-vejleder, som kan hjælpe med alle spørgsmål vedrørende uddannelse, bl.a. også om man har valgt den rette uddannelse.

Kontaktlærer

Når man begynder som elev på en erhvervsuddannelse, får man tilknyttet en kontaktlærer, som hjælper og støtter under hele forløbet. Sammen med kontaktlæreren skal eleven lave en uddannelsesplan (se side 8). Planen beskriver det kommende uddannelsesforløb, hvor længe det varer, og hvilke fag eleven skal vælge – planen revideres undervejs.

Jeg var ikke specielt glad for at gå i folkeskolen. I dag er jeg bager. Uddannelsen varede tre år og syv måneder. De tre år var jeg i praktik hos en bager. Det var hårdt, men jeg fik lov til at prøve mange ting og kunne godt lide at være der.

Tonni, 25 år

Mentor

Der er mulighed for at få tilknyttet en mentor i løbet af uddannelsesforløbet.

Mentoring eller mentorskab er en form for støtte, hvor en mere erfaren voksen (en mentor) hjælper og vejleder en ung i forbindelse med personlig trivsel og udvikling. På alle erhvervsuddannelser er det muligt at få tilknyttet en mentor blandt skolens medarbejdere, hvis den unge har behov for det. Det kan fx fremgå af den unges uddannelsesplan, at der er behov for en mentor.

Traineeforløb/forpraktik

Unge mellem 15 og 18 år, som har opfyldt undervisningspligten efter folkeskoleloven, kan i nogle erhverv indgå aftale med en virksomhed om ansættelse i tre til seks måneder som trainee med løn. Målet med en trainee-ordning er, at der bagefter indgås en egentlig uddannelsesaftale. Arbejdet på virksomheden giver den unge kendskab til en række arbejdsopgaver inden for et særligt fagligt felt.

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) kan hjælpe den unge med at få lavet en aftale om et trainee-forløb. I nogle erhverv kaldes denne ordning for forpraktik.

Uddannelsernes opbygning

Teori og praksis

En erhvervsuddannelse består af et grundforløb og et hovedforløb og foregår både på skole og i en virksomhed eller en institution. Den unge kan enten begynde uddannelsen på skole eller i en virksomhed. Uddannelsen afsluttes med en svendep prøve/fagprøve (eksamen). Undervisningen kræver, at man er aktiv og selvstændig. Man har pligt til at møde op og deltage aktivt, såvel i skoleundervisningen som i praktikop læringen i virksomheden.

Hvis den unge er mest motiveret for praktisk oplæring, kan man på de fleste uddannelser indgå en uddannelsesaftale med en virksomhed og gennemføre første del af uddannelsen der. Det kaldes mesterlære. Når den unge har fundet en virksomhed, som vil indgå en uddannelsesaftale om mesterlære, skal der laves en uddannelsesplan for det, den unge skal lære i virksomheden – det hjælper erhvervsskolen med.

På næsten alle erhvervsuddannelser har man mere praktik end skoleundervisning.

Grundforløb

På alle erhvervsuddannelser starter skoledelen med et grundforløb, hvor undervisningen veksler mellem teori og praksis. Grundforløbet består af en obligatorisk del på normalt 20 uger og en valgfri del.

Grundforløbspakker

Foruden de almindelige grundforløb tilbyder skolerne fra 1. januar 2008 nogle særligt strukturerede grundforløb, som kaldes grundforløbspakker.

Grundforløbspakkerne kan være målrettet uafklarede elever og elever med svage uddannelsesmæssige forudsætninger. Det kan fx være elever, som har behov for mere stabile, sociale rammer og en undervisning med færre valgsituationer. Skolerne kan også udbyde grundforløbspakker for elever med et afklaret, realistisk uddannelsesvalg, fx elever med uddannelsesaftale, forudgående uddannelse eller længere tids erhvervserfaring.

Jeg har taget uddannelsen til social- og sundheds-assistent.

Du skal tro på dig selv. At tage en uddannelse kræver meget arbejde. Man skal gå i skole hver dag, og der er mange lektier. Men hvis man tror på sig selv, kan man godt klare det.

Louise, 21 år

Med grundforløbspakkerne får eleverne den undervisning, de har brug for, for at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse. Den enkelte grundforløbspakke vil altid indeholde de obligatoriske fag og områdefag – eller kompetencemål, som de kaldes. Derudover indeholder grundforløbspakken forskellige valgfri dele – alt efter elevens undervisningsbehov.

De allerede eksisterende individuelle forløb vil fortsat blive tilbudt de elever, der trives fint med muligheden for individuelt tilrettelagte grundforløb med mange valgmuligheder.

I løbet af grundforløbet skal eleven vælge hovedforløb.

Hovedforløb

Hovedforløbet består skiftevis af skoleophold og praktikperioder på en arbejdsplads. For at kunne begynde på et hovedforløb skal man have bestået et grundforløb og have en praktikplads (uddannelsesaftale) hos en godkendt virksomhed/arbejdsgiver.

Uddannelsen afsluttes med en eksamen/svendeprøve/fagprøve.

Praktikplads

Erhvervsskolen hjælper med at skaffe en praktikplads, og man skal deltage aktivt og selv søge praktikplads.

Det er ikke altid nemt at finde en praktikplads! Det kræver, at den unge skal være aktiv, tålmodig og villig til at rejse efter en plads. Det er vigtigt, at man aldrig opgiver håbet. Det kan være en fordel, at man har haft et fritidsjob. Hvis man er opsøgende, positiv og forsøger at gøre et godt indtryk, er der større chance for, at det lykkes. Forældrene skal støtte og hjælpe med at finde en praktikplads. Brug også venner, bekendte og resten af familien – måske kender de nogen?

Skolepraktik

Hvis man ikke kan finde en praktikplads, kan man på nogle uddannelser fortsætte i skolepraktik. Det betyder, at man gen-

nemfører den praktiske del på en erhvervsskole i stedet for i en virksomhed. Man skal aktivt vise, at man har prøvet at finde en praktikplads, før man kan komme i skolepraktik.

Trin- og niveaudeling

De fleste erhvervsuddannelser er trindelt, så man har flere muligheder for at afslutte på et trin undervejs. De enkelte trin retter sig mod forskellige job på arbejdsmarkedet. Hvert trin giver adgang til det følgende trin.

Unge med gode faglige forudsætninger har mulighed for at vælge et højere niveau i et fag. Man kan også udskifte et fag, hvis det kun har betydning for videre uddannelse.

Individuelle erhvervsuddannelser

Nogle elever kan blive tilbudt en såkaldt individuel erhvervsuddannelse. Det er en uddannelse, som omfatter dele af en eller flere forskellige erhvervsuddannelser og består af skoleundervisning og praktik i en virksomhed. Skolen tilrettelægger uddannelsen sammen med en virksomhed.

Korte erhvervsuddannelser

Der findes også korte erhvervsuddannelser. De er bygget op på samme måde som de øvrige uddannelser med grundforløb og hovedforløb. Hovedforløbet er dog kortere (et til halvandet år). Man kan også tage de korte erhvervsuddannelser som mesterlære.

Løn og SU

Man kan begynde sin uddannelse på en erhvervsskole, i en virksomhed eller i en institution. Hvis man begynder sin uddannelse i en virksomhed eller en institution, får man løn under hele uddannelsen. Hvis man starter uddannelsen på skolen, kan man søge SU og derefter få løn, når hovedforløbet begynder.

Unge, der er fyldt 18 år, kan ansøge om SU efter gældende regler.

Man får skolepraktikydelse i skolepraktikken.

De gymnasiale uddannelser

De gymnasiale uddannelser er for elever, som ønsker en videregående uddannelse. Uddannelserne er:

- Stx – studentereksamen (3 år)
- Hhx – højere handelseksamen (3 år)
- Htx – højere teknisk eksamen (3 år)
- Hf – højere forberedelseseksamen (2 år).

Forberedelse til videre uddannelse

De gymnasiale uddannelser forbereder unge til at tage en videregående uddannelse ved fx universiteter, seminarier og sygeplejeskoler. Man lærer om forskellige måder at arbejde og studere på. Man skal være forberedt på, at der på de gymnasiale uddannelser er meget hjemmearbejde.

Lektier

I løbet af uddannelsen skal eleverne aflevere en række store skriftlige opgaver. Man skal forvente at lave lektier hver dag. Forældrene skal være indstillede på, at deres børn skal have tid og ro til at lave lektier i hjemmet.

Undervisning

Ud over den almindelige undervisning er der på de gymnasiale uddannelser studieture, som er en vigtig del af undervisningen. Her lærer man blandt andet at samarbejde. Desuden er der fællesarrangementer for alle elever, fx teaterture, museumsbesøg og aktuelle foredrag.

Fag

De gymnasiale uddannelser består af en række obligatoriske fag, studieretninger og valgfag. Fagene er forskellige og afhænger af, hvilken gymnasial retning man har valgt. Undervisning og eksamen foregår på forskellige niveauer.

Adgangskrav

For at blive optaget på stx, hhx eller htx skal man:

- Have afsluttet 9. eller 10. klasse i folkeskolen eller haft tilsvarende undervisning
- Have søgt om optagelse direkte efter 9. eller 10. klasse
- Have aflagt folkeskolens obligatoriske afgangsprøver*
- Have modtaget to til fire års prøveforberedende undervisning i fransk eller tysk og have aflagt prøve, hvis faget var et valgfag
- Have en godkendt uddannelsesplan.

Hvis lærerne og vejlederen er i tvivl om, hvorvidt eleven kan gennemføre uddannelsen, kan de indstille eleven til en optagelsesprøve. Prøven foregår på den skole, man har søgt ind på.

Studievejleder

Alle gymnasiale uddannelser har studievejledere, som hjælper eleverne med råd og vejledning om lektielæsning, studievaner m.m.

Det er vigtigt at bruge studievejlederne, hvis der opstår problemer under uddannelsen, eller hvis man overvejer at holde op.

* Folkeskolens afgangsprøver efter 9. klasse:

- To prøver i dansk, skriftligt og mundtligt
- En prøve i hvert af fagene matematik, engelsk og fysik/kemi.
- To udtrukne prøver blandt fagene engelsk, kristendomskundskab, historie, samfundsfag, geografi, biologi og tysk eller fransk som tilbudsfag.

Folkeskolens 10. klasseprøver:

Man kan afslutte med 10. klasseprøver i dansk, matematik, engelsk, tysk, fransk og fysik/kemi.

Man kan også vælge at aflægge folkeskolens afgangsprøver i nogle af fagene.

Stx (studentereksamen)

Stx giver bred indsigt i historie, kultur, naturvidenskab og samfundsforhold og er baggrund for at vælge en videregående uddannelse.

Uddannelsen er en almen gymnasial uddannelse, som er bygget op af et grundforløb på et halvt år, og et studieretningsforløb på to et halvt år.

Grundforløb

Grundforløbet er fælles for alle elever. Her bliver man præsenteret for en række fag og arbejdsmetoder, som man skal bruge senere i gymnasiet.

Studieretning

Efter grundforløbet skal man vælge en studieretning, der varer to et halvt år. En studieretning består af tre fag, som er samlet i én linje. Fagene hænger sammen og tegner den faglige retning, som ens eksamen får. Elever, der vælger samme studieretning, vil komme til at gå i samme klasse. Studieretningerne kan være forskellige fra gymnasium til gymnasium, men er alle inden for områderne naturvidenskab, samfundsvidenskab eller humaniora/sprog.

Fag

Ud over studieretningernes fag bliver man undervist i obligatoriske fag som dansk, historie, engelsk, matematik, fysik, religion, samfundsfag, oldtidskundskab, idræt og andet fremmedsprog. Man skal også have et kreativt fag, fx musik eller billedkunst plus mindst to af fagene biologi, kemi og naturgeografi.

Man får også undervisning i valgfag, fx mediefag.

Adgangskrav

Se afsnittet om de gymnasiale uddannelser, side 20.

Jeg var egentlig sikker på, at jeg skulle i gymnasiet, men i virkeligheden er jeg meget mere til noget med handel og måske også noget med eksport og markedsføring. Så det blev hhx og handelsskolen i stedet for. Det er jeg da glad for i dag.

Amalie, 19 år

Hhx (højere handelseksamen)

Hhx er for unge med interesse for handel og sprog. Hhx giver især adgang til job i erhvervslivet. Efter uddannelsen kan man søge ind på en videregående uddannelse.

Hhx er bygget op af et grundforløb på et halvt år og et studieretningsforløb på to et halvt år.

Grundforløb

Grundforløbet er fælles for alle. Her bliver eleverne præsenteret for en række fag og arbejdsmetoder, som de skal bruge senere i uddannelsen.

Studieretning

Efter grundforløbet skal man vælge en studieretning, der varer to et halvt år. En studieretning består af tre fag, som er samlet i én linje. Fagene hænger sammen og tegner den faglige retning, som ens eksamen får. Elever, der vælger samme retning, vil komme til at gå i samme klasse. Handelsgymnasiets studieretninger retter sig mod økonomi, marketing og internationale forhold.

Fag

Ud over studieretningernes fag bliver man undervist i obligatoriske fag som dansk, engelsk, matematik, samfundsfag, andet fremmedsprog, afsætning, virksomhedsøkonomi, erhvervsret, samtidshistorie og international økonomi. Man får også undervisning i valgfag, fx datalogi, filosofi og finansiering.

Adgangskrav

Se afsnittet om de gymnasiale uddannelser, side 20.

Htx (højere teknisk eksamen)

Htx er for unge med interesse for teknik og naturvidenskab. Uddannelsen giver især adgang til ansættelse i erhvervslivet eller til videregående uddannelse inden for de tekniske fag.

Htx er bygget op af et grundforløb på et halvt år og et studieretningsforløb på to et halvt år.

Grundforløb

Grundforløbet er fælles for alle. Her bliver eleverne præsenteret for en række fag og arbejdsmetoder, som de skal bruge senere i uddannelsen.

Studieretning

Efter grundforløbet skal eleverne vælge en studieretning, der varer to et halvt år. En studieretning består af tre fag, som er samlet i én linje. Fagene hænger sammen og tegner den faglige retning, som ens eksamen får. Elever, der vælger samme studieretning, vil komme til at gå i samme klasse. Studieretningerne på det tekniske gymnasium retter sig mod naturvidenskab, teknologi, kommunikation og sundhed.

Fag

Ud over studieretningernes fag bliver man undervist i obligatoriske fag som dansk, engelsk, matematik, teknikfag, teknologi, teknologihistorie, kommunikation/it, samfundsfag, fysik, kemi og biologi. Man får også undervisning i valgfag på valgfrit niveau, fx erhvervsøkonomi, programmering og fransk.

Adgangskrav

Se afsnittet om de gymnasiale uddannelser, side 20

Hf (højere forberedelseksamen)

Hf er for unge, der har lyst til en bred, teoretisk uddannelse med læsearbejde og skriftlige opgaver. Hf giver samme adgang som de andre gymnasiale uddannelser, men er især beregnet på korte eller mellemlange uddannelser.

Hf tager to år.

Obligatoriske fag

Alle skal have undervisning i dansk, engelsk, matematik, idræt og et praktisk/musisk fag, fx design eller musik. Dertil to fag-grupper: kultur- og samfundsfag (historie, religion og samfundsfag) og naturvidenskab (biologi, geografi og kemi).

Valgfag

Der skal vælges op til fire forskellige valgfag, som man vil fortsætte med på et højere niveau.

Adgangskrav

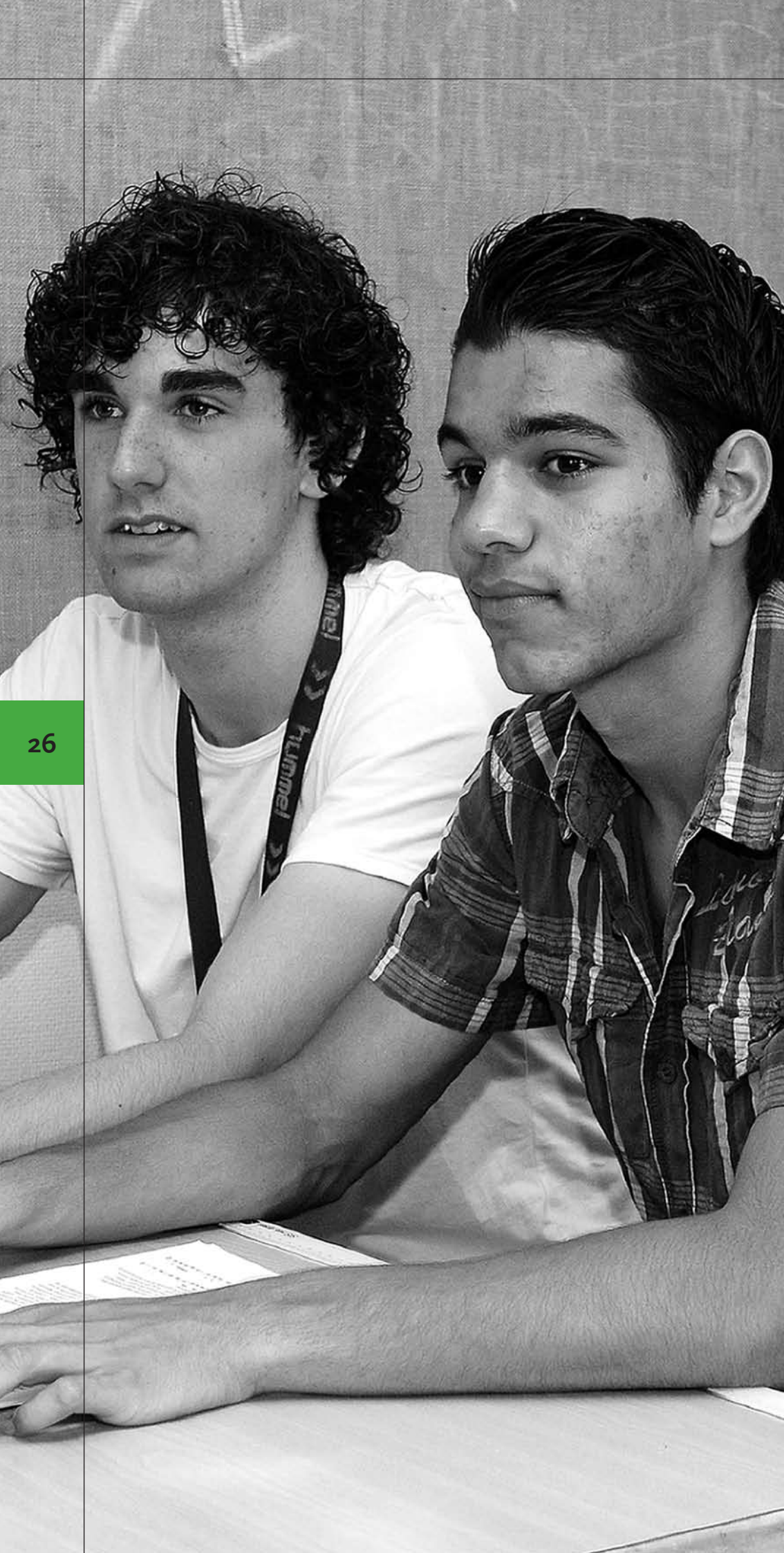
Man skal:

- Have aflagt 10. klasse-prøve i dansk, engelsk og matematik
- Have aflagt folkeskolens afgangsprøve eller 10. klasse-prøve i fysik/kemi
- Have modtaget to til fire års prøveforberedende undervisning i fransk eller tysk og have aflagt enten folkeskolens afgangsprøve efter udtræk eller 10. klasse-prøve
- Søge om optagelse direkte efter 10. klasse
- Have en godkendt uddannelsesplan.

Hf for voksne

Det er muligt at tage hf som enkeltfag, selvom der er gået nogle år, siden man forlod skolen. Det kan man gøre ved at tage enkelte fag ad gangen og sætte dem sammen til en hel hf-eksamen.

Flere muligheder

10. klasse

10. klasse er et frivilligt skoleår, som giver mulighed for at starte på en ungdomsuddannelse.

Undervisningen er for unge, der efter grundskolen har brug for at styrke deres faglige niveau, og for elever, der er usikre på deres valg af ungdomsuddannelse.

Elever i 10. klasse skal deltage aktivt i undervisningen, og de kan være med til at bestemme, hvad der skal foregå i timerne.

Undervisning

10. klasse består af en obligatorisk del og en valgfri del.

Den obligatoriske del omfatter fagene dansk, matematik og engelsk. Dertil kommer en selvvalgt obligatorisk opgave, der handler om uddannelse og job. Opgaven skal have sammenhæng med uddannelsesplanen.

Fagene på den valgfrie del varierer fra skole til skole, men kan fx være idræt, samfundsfag, naturfag, teknologi og kommunikation eller iværksætterti.

Jeg ville gerne på gymnasiet, men mit danske sprog var ikke godt nok. Jeg startede i stedet på 10. klasse og kunne herefter starte på htx, teknisk gymnasium. Det var svært, og mine karakterer til eksamen var ikke høje. Men jeg bestod, og i dag læser jeg fysik på Københavns Universitet.

Erkan, 22 år

Brobygning

Alle elever skal have to ugers brobygning, hvor de følger undervisningen på en ungdomsuddannelse. Dertil kan man komme i frivillig brobygning i op til fire uger.

Der er også mulighed for at komme i praktik og på virksomhedsbesøg. Læs mere side 8.

Afgangsprøver

Ved afslutning af 10. klasse kan man vælge at gå op til 10. klasseprøve eller folkeskolens afgangsprøver efter 9. klasse.

Uddannelsesplan

Eleven laver sin uddannelsesplan sammen med hjemmet og skolen (UU-vejlederen). Planen giver et godt grundlag for at vælge den rigtige uddannelse efter 10. klasse.

Man kan tage 10. klasse flere steder, fx på en folkeskole, et 10. klassecenter, en privat skole eller en efterskole.

Efterskole

Mange vælger at gå på efterskole for at prøve at klare sig selv og for at lære sig selv bedre at kende.

Efterskoler er for elever mellem 14 og 18 år. Eleverne bor på skolen, men kan tage hjem nogle weekender.

Efterskoler er private skoler, hvor man betaler for opholdet. Staten giver et økonomisk tilskud.

Undervisning

Undervisningen har det samme niveau og indhold som folkeskolens 8.-10. klasse. På de fleste efterskoler kan eleverne tage 9. klasses afgangsprøver eller 10. klasse-prøve. Undervisningen starter i august og slutter i juni, ligesom i grundskolen.

Der findes efterskoler over hele landet. De fleste efterskoler har deres egen profil og særlige kendetegn. Det kan være holdningsmæssigt eller fagligt, fx inden for:

- Idræt og sport
- Natur og miljø
- Sprog og kultur
- Musik, teater og kunst
- Husholdning og ernæring
- Specialundervisning.

Nogle skoler tilbyder specialundervisning til elever, som har vanskeligt ved at følge med i undervisningen.

En oversigt over efterskoler kan ses på www.efterskole.dk.

Produktionsskole

Produktionsskoler tilbyder undervisning, der er baseret på praktisk arbejde og produktion, for unge, der endnu ikke er parate til at påbegynde en kompetencegivende ungdomsuddannelse. Undervisningen tilrettelægges individuelt.

Undervisningens formål er at styrke de unges personlige udvikling og forbedre deres muligheder for at gennemføre en uddannelse og komme i job. På produktionsskolen får den unge kvalifikationer, der hjælper til, at den unge kan gennemføre en erhvervskompetencegivende ungdomsuddannelse.

Undervisning

Undervisningen er bygget op omkring aktiviteter i forskellige værksteder, hvor praktisk arbejde og opgaveløsning kombineres med teoretisk undervisning. Derudover tilbyder skolerne undervisning i almene fag, så de unge bliver forberedt til at gå i gang med en ungdomsuddannelse.

Op til en tredjedel af et forløb på produktionsskole kan bruges til undervisning på andre skoler. Det kan fx være undervisning i almene fag på VUC eller dele af grundforløb på en erhvervsskole. For elever, der gennemfører et produktionsskoleforløb på mere end tre måneder, skal der normalt indgå meritgivende kombinationsforløb til kompetencegivende uddannelse af mellem to og fem ugers varighed. Deltagerne har desuden mulighed for at indgå i praktik i fire uger pr. påbegyndt halvår.

Undervisningen bygger på det praktiske arbejde på værksteder inden for fx:

- Træ og metal
- Tekstil og design
- Køkken og kantine
- Gartneri og jordbrug
- It og kommunikation
- Musiske/kreative fag.

Løn

Man får skoleydelse på produktionsskolen.

Adgangskrav

- Produktionsskoler tilbyder undervisning til unge under 25 år, som ikke har gennemført en kompetencegivende ungdomsuddannelse, og som ikke umiddelbart har forudsætninger for at påbegynde en sådan uddannelse, eller har afbrudt en ungdomsuddannelse.
- Man skal have afsluttet 9. klasse – eller på anden måde have opfyldt sin undervisningspligt.

Før man kan starte på en produktionsskole, skal Ungdommens Ungdomsvejledning vurdere, om man er omfattet af produktionsskolernes målgruppe.

Hvis der er plads, kan man starte når som helst i løbet af året og maksimalt være der i et år.

Anmodning om optagelse skal ske til den relevante produktionsskole.

En oversigt over produktionsskoler kan ses på www.produktionsskoler.dk.

Erhvervsgrunduddannelse – egu

Erhvervsgrunduddannelsen (egu) er et uddannelsesstilbud til unge under 30 år, der ikke har forudsætninger for umiddelbart at kunne gennemføre en anden kompetencegivende ungdomsuddannelse. Uddannelsen tilrettelægges individuelt.

Uddannelsesforløbet er først og fremmest praktisk baseret og veksler mellem perioder på skole og perioder i praktik. Uddannelsen tager normalt to år, men kan i særlige tilfælde forlænges med et ekstra års praktik.

Skoleperioderne varer i alt mellem 20 og 40 uger og består normalt af undervisningsdele fra erhvervsuddannelserne.

Den unge sammensætter sin uddannelse sammen med en vejleder. Vejlederen følger den unge gennem hele uddannelsen og hjælper, hvis der er problemer.

Praktik

Praktikperioderne foregår enten i en eller flere virksomheder eller som værkstedspraktik på en teknisk skole, en produktionsskole eller lignende.

Fagområderne kan være:

- Auto og metal
- Butik og kontor
- Køkken og kantine
- Bygge og anlæg
- Pædagogik og pleje.

Der er mulighed for ekstra støtte og undervisning, hvis man har brug for det.

Økonomi

Man får elevløn i praktikperioder og skoleydelse i skoleperioder.

Efter egu

En afsluttet egu giver både erhvervskompetence og mulighed for at fortsætte i en generel erhvervsuddannelse med merit.

Adgangskrav

- Man skal være færdig med 9. klasse
- Man skal være under 30 år
- Man må ikke være under uddannelse, herunder i produktions-skoleforløb
- Man må ikke være i beskæftigelse
- Man må ikke have forudsætninger for umiddelbart at gennemføre en anden kompetencegivende ungdomsuddannelse.

Anmodning om optagelse kan ske via henvendelse til Ungdommens Uddannelsesvejledning.

Særlig ungdomsuddannelse

Unge med særlige behov tilbydes efter grundskolen en treårig ungdomsuddannelse. Uddannelsen retter sig mod unge udviklingshæmmede og andre unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse.

Uddannelsen tilrettelægges, så den passer til den enkelte unges kvalifikationer og interesser. Man skal være under 25 år, når man starter på uddannelsen.

Målet er at fremme den unges personlige udvikling og forbedre den unges muligheder for et selvstændigt og aktivt liv.

Man bliver optaget på uddannelsen gennem UU-vejlederen.

Særlige tilbud til sent ankomne unge

Der findes særlige tilbud for sent ankomne unge, dvs. unge, der kommer til Danmark i 14-års alderen eller senere. Der undervises i almindelige fag (fx på VUC eller sprogskole), men med ekstra vægt på undervisning i dansk.

Husholdnings- og håndarbejdsskole

Disse skoler giver undervisning i madlavning, husholdning, personlig pleje, tekstillære, syning, farvning m.m. Der undervises også i almindelige skolefag.

Husholdnings- og håndarbejdsskoler er private skoler, hvor man betaler for at gå. Både staten og kommunen giver et økonomisk tilskud.

Læs mere på www.hus-haand.dk.

Ungdomsskole

Ungdomsskolen er et frivilligt tilbud til unge, som ønsker at lære mere. Undervisningen foregår både om dagen og om aftenen og kan i nogle tilfælde afsluttes med en afgangsprøve. Nogle steder kan man få ekstra undervisning i dansk (indtil man fylder 25 år).

Det er gratis at deltage i undervisningen.

Kontakt dit lokale UU-center for at høre mere om de tilbud, der findes i nærheden af, hvor du bor.

Praktiske oplysninger

Ansøgning

Elever fra 9. og 10. klasse ansøger om at blive optaget på en ungdomsuddannelse én gang om året. Ansøgningsskemaet kan hentes eller udfyldes på www.optagelse.dk.

Ansøgningen skal afleveres senest den 15. marts til den skole, eleven går på. Skolen sender ansøgningen og elevens uddannelsesplan til det sted, som eleven ønsker mest.

Elever, der ikke går i 9. eller 10. klasse, skal udfylde ansøgningsskemaet fra www.optagelse.dk og sende det til den skole, som de ønsker mest. Man kan søge om optagelse hele året.

Hvis man vil ansøge til egu, produktionsskole eller den særlige ungdomsuddannelse, skal man kontakte en UU-vejleder. Man kan få hjælp med ansøgningen hos UU-vejlederen eller på det lokale UU-center.

Vil man på efterskole, skal man henvende sig direkte til den ønskede skole i god tid inden optagelsen.

Økonomi

Undervisningen er gratis på ungdomsuddannelserne. Dette gælder dog ikke husholdnings- og håndarbejdsskolerne. På alle ungdomsuddannelser skal eleverne selv betale for fx ordbøger, lommeregner og papir.

SU

Når man er fyldt 18 år, kan man søge Statens Uddannelsesstøtte (SU). Beløbets størrelse afhænger af, hvor meget ens forældre tjener, og om man bor hjemme hos sine forældre eller for sig selv. Gennem SU kan man også låne penge til en særlig lav rente. Dette gælder også for udenlandske statsborgere, som bor fast

Jeg har altid været vild med teknik, så jeg har valgt at uddanne mig til procesoperatør. Det, at man skal være omhyggelig og arbejde meget systematisk, er lige mig. Jeg var også ret glad for fysik og kemi i skolen.

Daniela, 20 år

i Danmark. De skal dog opfylde visse betingelser. Læs mere på www.su.dk.

Transport

På ungdomsuddannelser, hvor man ikke får løn, kan man søge tilskud til transport. Hør mere på uddannelsesstedet.

Læs mere om job og uddannelse på www.ug.dk.

Unge på vej

Information om uddannelse til unge og deres forældre

Unge har mange forskellige muligheder for at uddanne sig efter 9. eller 10. klasse. Dette hæfte beskriver ganske kort de fleste uddannelser. Læs om erhvervsuddannelser, gymnasiale uddannelser, egu, produktionsskole mv., og få praktiske oplysninger om bl.a. økonomi og ansøgning.

UU-vejlederne kan give mere information og vejledning.

Udgivet af Studie og Erhverv i samarbejde med Undervisningsministeriet og Integrationsministeriet

Hæftet findes også på www.vejledningsviden.dk under "Værktøjer for vejledere".